

Rødhals *Erithacus rubecula*

Robin

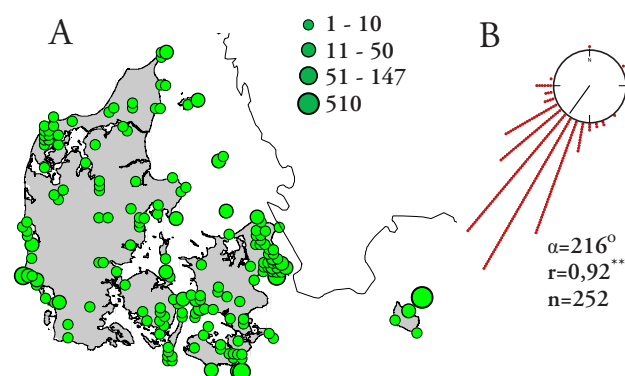

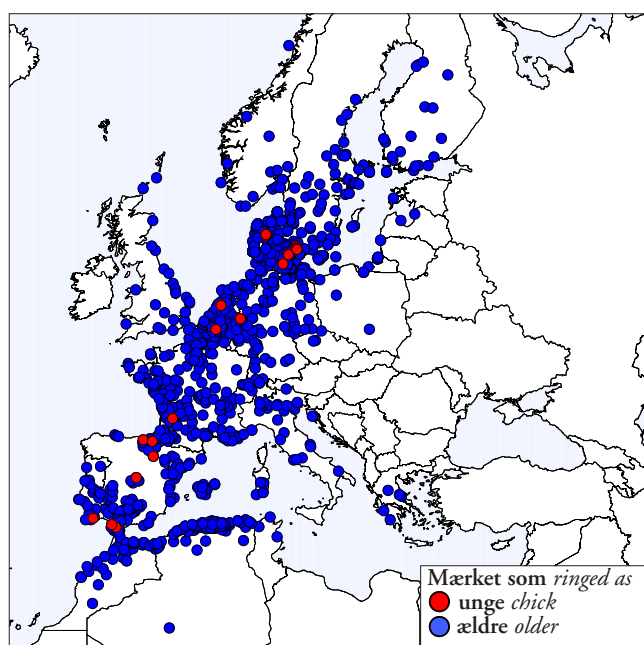
Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (jul-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Jul-Dec, >100 km).

Rødhalsen er en almindelig ynglefugl over hele Danmark, fortrinsvis i løv- og blandskov, men også i parker og haver. Rødhalsen yngler over det meste af Europa, med de største bestande på De Britiske Øer, i Sverige, Frankrig og Rusland. Udbredelsen strækker sig fra Europa mod øst til det vestlige Sibirien. Størstedelen af de skandinaviske, central- og østeuropæiske bestande overvintrer i Vesteuropa og omkring Middelhavet. I mange områder er hunnerne i højere grad trækfugle end hannerne. Danmark passerer af et

betydeligt antal gennemtrækkende fugle, flest i september-oktober og april-maj (Lausten & Lyngs 2004). Arten er desuden relativt almindelig i Danmark om vinteren.

Mærknings- og genmeldingsdata

Med 328.426 mærkninger er rødhalsen den hyppigst mærkede fugleart i Danmark. Den første rødhals blev ringmærket i 1913, og antallet af mærkninger voksede fra 1960'erne og toppede i 1987, hvor der blev mærket

Samtlige genfund af rødhals ringmærket i Danmark (n=1.723). All recoveries of robin ringed in Denmark (n=1.723).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 328.426

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries 1.723

-heraf uden for Danmark Recovered abroad 1.000 (58 %)

Antal fugle No. of individuals 1.593

-heraf mærket som unger Ringed as chicks 21 (1,3 %)

Genmeldingsandel Proportion recovered 1,3 %

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 393

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird 10 år 3 mdr.

Længste afstand Longest dist. Algeriet Algeria 3.298 km

Nordligst Northernmost Norge Norway (65° 40'N)

Sydligst Southernmost Algeriet Algeria (27° 51'N)

Østligst Easternmost Finland Finland (27° 50'E)

Vestligst Westernmost Portugal Portugal (09° 31'W)

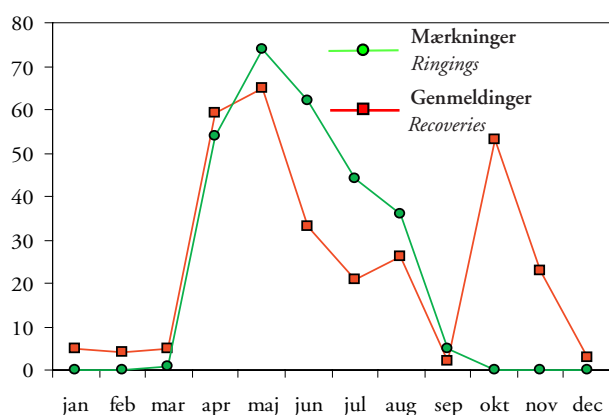

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af rødhals. Month of ringing and recovery for recoveries of robin.

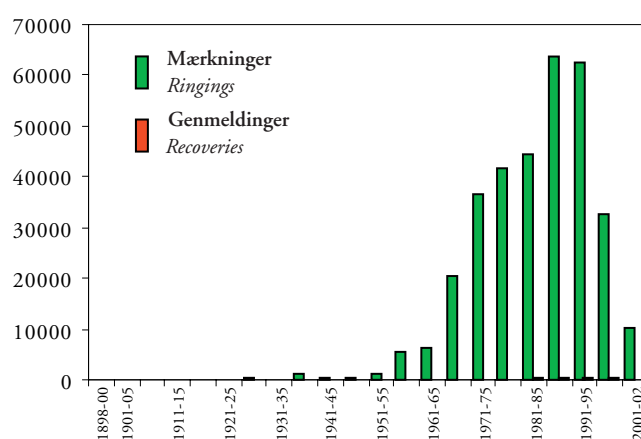

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for rødhals ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of robin ringed in Denmark.

18.636 fugle (fig. 4). 99 % af fuglene er ringmærket af Zoologisk Museum, mens Dansk Ornithologisk Central stort set har ringmærket resten. De 1.593 genmeldte fugle er mærket over det meste af landet, dog flest på træklokaliteterne Christiansø (510), Blåvand (147) og Gedser (92). Desuden er 97 ringmærket på Amager (fig. 2A). De genmeldte fugle er hovedsagelig ringmærket i perioderne april-maj (33 %) og september-oktober (54 %)(fig. 3). I alt 21 af de genmeldte fugle er mærket som redeunger, og foruden disse tilhører 36 fugle, ringmærket i juni-august, formentlig den danske bestand. I Danmark er genfundet 393 rødhalse, ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. Størstedelen af de danske rødhalse er formentlig trækfugle. De trækker ret koncentreret mod sydvest ($\alpha=212$, $r=0,90$, $n=21$), idet danske fugle er genfundet i et bælte gennem Holland, Belgien, det vestligste Tyskland, Frankrig, Spanien og Portugal (fig. 1). Den seneste ringmærkede ynglefugl er fundet i Danmark 14. oktober, herefter er alle genfund af sikre danske fugle fra udlandet. De få genfund, der foreligger fra vinterperioden, er fra Holland, Belgien og Frankrig. Om foråret er den tidligste ringmærkede ynglefugl genfundet i Danmark 6. april. Antallet af rødhalse ringmærket i yngletiden og genfundet i en efterfølgende yngleperiode (maj-august) er meget lille; fire mærket som unger og fire mærket som voksne ynglefugle. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundssted for disse fugle var 2 km (0-13 km, $n=8$).

Træk- og vintergæster. Størstedelen af de danske ringmærkninger er udført i træktiden, og der foreligger derfor et stort materiale om træk-gæsterne. Genfundene viser, at træk-gæsterne især kommer fra Norge, Sverige

og Finland men også fra De Baltiske Lande og det nordvestlige Rusland.

I alt 15 danskmærkede rødhalse er fundet i Norge mod nord til 65°N (fig. 1), og 59 norskmærkede rødhalse er genfundet i Danmark (fig. 7). De norske fugle ankommer til Danmark i løbet af september, og antallet kulminerer i oktober. Hovedparten af de norske rødhalse er genfundet i Jylland (69 %) mod kun 16 % på Sjælland. Genfundene viser, at norske rødhalse optræder i Danmark i vinterperioden, idet 15 af 58 (26 %) genfund er fra perioden december-februar.

96 danskmærkede rødhalse er genfundet i Sverige (fig. 1) og 140 svenskmærkede fugle er fundet i Danmark (fig. 7). De svenske fugle optræder i Danmark fra slutningen af september og i oktober og om foråret i april-maj, kun ganske få er fundet i vinterperioden. En stor del af de svenskmærkede fugle er mærket på træklokaliteter og er muligvis fugle fra

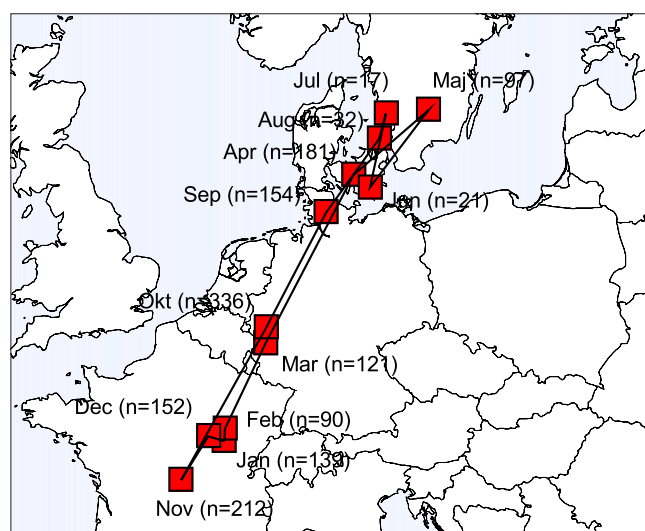

Fig. 5. Månedlige gennemsnitspositioner for rødhals ringmærket i Danmark. Monthly mean positions for robin ringed in Denmark.

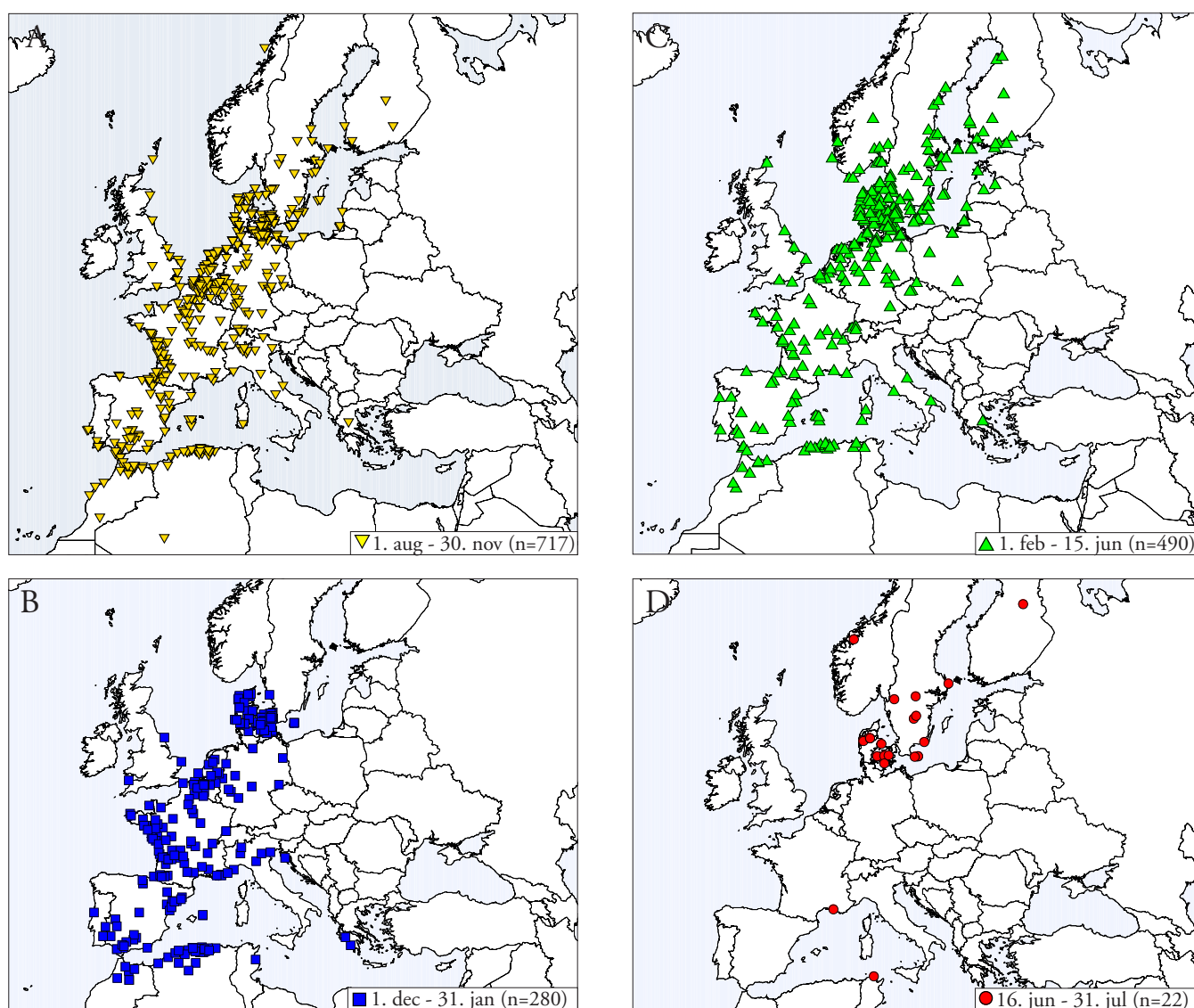

Fig. 6. Genmeldinger fra A) efterårs-, B) vinter-, C) forårs- og D) yngleperioden af rødhals ringmærket i Danmark. Recoveries during A) autumn, B) winter, C) spring and D) the breeding season of robin ringed in Denmark.

yngeområder længere mod nordøst. De svenskmærkede fugle optræder hyppigst i det østlige Danmark, idet 33 % af genfundene er fra Christiansø, 44 % fra Sjælland, 5 % fra Fyn og 9 % fra Jylland.

I alt 38 danskmærkede rødhalse er genfundet i Finland (fig. 1), og 41 finskmærkede fugle er fundet i Danmark (fig. 7). Antallet af finske fugle stiger fra slutningen af september og toppe i oktober. Hovedparten er genfundet på Christiansø (39 %) og på Sjælland (39 %), mens kun 15 % er fundet i Jylland. Kun få finske fugle er fundet i Danmark i vintermånedene.

Hovedparten af de fugle, der er genmeldt på Christiansø kommer fra det østlige Sverige og Finland (se også Lausten & Lyngs 2004). Både forår og efterår optræder der dog på Christiansø fugle fra det vestlige Sverige og Norge samt fra Rusland og De Baltiske Lande, sandsynligvis betinget af vindens retning

(Lausten & Lyngs 2004). I det øvrige Danmark er fundet et mindre antal rødhalse ringmærket i De Baltiske Lande og i Rusland (fig. 7).

Fra Danmark trækker en stor del af trækgæsterne videre mod sydvest (fig. 2B). Trækretningen for fugle ringmærket i det østlige Danmark, er generelt mere vestlig (214°) end retningen for fugle, ringmærket i Vestdanmark (199°) ($P < 0,01$).

Gennemsnitspositionen er allerede i september placeret syd for Danmark, og i november har fuglene tilsyneladende nået vinterkvarteret (fig. 5). En ringmærket rødhals fløj på én dag fra Amager til det tyske Vadehav fra 3. til 4. oktober (325 km/dag), mens en anden fløj fra Gedser til Belgien mellem 6. og 9. oktober (223 km/dag). Flere rødhalse har tilbagelagt omkring 150 km/dag i september-oktober, bl.a. til Frankrig og Algeriet.

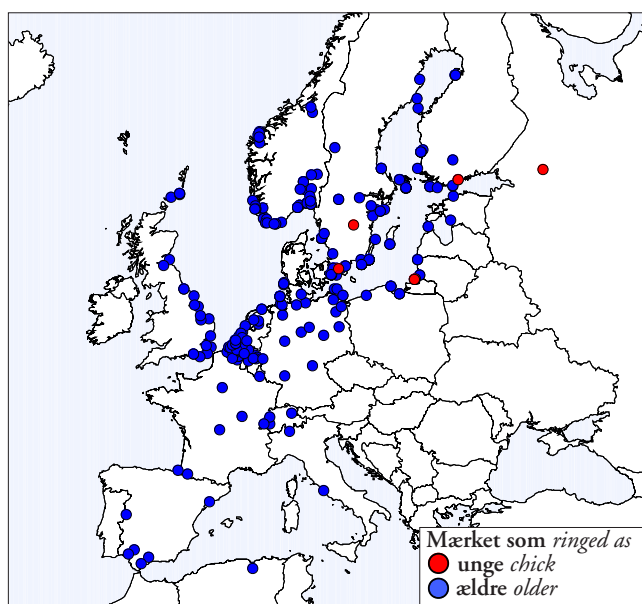

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for rødhals ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=393). Ringing sites of robin ringed abroad and recovered in Denmark (n=393).

I vinterperioden er danskmærkede rødhalse genfundet over store dele af Vesteuropa, fra Danmark i nord til Marokko og Algeriet i syd (fig. 6B). Det vestligste vintergenfund er fra Portugal og det østligste fra Grækenland. Gennemsnitspositionen er placeret i Frankrig (fig. 5). De østligste genfund er alle fugle ringmærket på Christiansø. I vinterperioden er gennemsnitspositionen for fugle ringmærket på Christiansø da også placeret en smule længere mod sydøst end vintergennemsnittet for fugle ringmærket i det øvrige Danmark ($P < 0,001$). Et mindre antal danskmærkede rødhalse er fundet på De Britiske Øer i vinterperioden (fig. 6B). Endvidere er der ringmærket rødhalse på De Britiske Øer, som senere er fundet i Danmark i træktiden (fig. 7).

Der overvintrer en del rødhalse i Danmark, flest i milde vintre (Olsen 1992). I alt 96 af 280 (34%) vintergenfund er fra Danmark. Hovedparten (89%) af disse danske genfund drejer sig om fugle genfundet på samme lokalitet hvor de blev mærket. Ingen af rødhalsene, der er genfundet i Danmark om vinteren, er ringmærket i Danmark i yngletiden.

Fugle ringmærket i Danmark i september er i vinterperioden generelt fundet længere mod sydvest end fugle ringmærket i oktober ($P < 0,001$). Dette gælder både for fugle ringmærket på Christiansø ($P < 0,001$) (se også Lausten & Lyngs 2004) og i det øvrige Danmark ($P < 0,001$). En samlet analyse af genfundsdata af fugle ringmærket på fuglestationer i Østersøområdet viser, at dette forhold kan skyldes, at forskellige gennem-

trækkende populationer har forskellige overvintringsområder og træktider (Remisiewicz 2002).

I forårsperioden er danskmærkede rødhalse genfundet inden for det samme store område som i efterårs- og vinterperioden (fig. 6C). Gennemsnitspositionen i marts viser, at returtrækket på dette tidspunkt er begyndt (fig. 5). I april er gennemsnitspositionen atter placeret i Danmark. Den tidligste rødhals nordøstfor Danmark (ved Göteborg) er genfundet 31. marts. I april er nogle rødhalse endnu genfundet syd for Danmark, mens andre er genfundet i de sydlige dele af Norge, Sverige og Finland. Den hurtigste fugl under forårstrækket var mærket ved Stignæs 22. april og blev genfanget på Nidingen ved den svenske Kattegatkyst dagen efter (235 km/dag). To andre hurtige fugle trak fra Christiansø til Finland på 4 og 6 dage midt i maj (hhv. 158 og 172 km/dag).

Få danskmærkede rødhalse er genfundet i yngletiden (fig. 6D), heraf to etårige i vinterkvarteret, 12 i Danmark, seks i Sverige, én i Norge og én i Finland.

Genmeldings- og dødsårsager

Lidt under halvdelen af de genmeldte rødhalse er indrapporteret som aflæste (fig. 8A). Aflæsningerne er især foretaget i Danmark (65%), Sverige (6%), Algeriet (5%) og Tyskland (4%). Flest ringmærkede rødhalse er døde uden angivelse af formodet dødsårsag (fig. 8B). Den hyppigste kendte dødsårsag er jagt, udøvet primært i Algeriet (37%), Spanien (33%) og Marokko (10%). Andre hyppigt rapporterede dødsårsager er dræbt af kat, dræbt i trafikken og dræbt mod vindue. Omkring 78% af de genmeldte fugle, der var ringmærket som ungfugle, er døde i løbet af det første leveår (fig. 9). Den længstlevende danskmærkede rødhals blev 10 år og 3 mdr. Fuglen blev

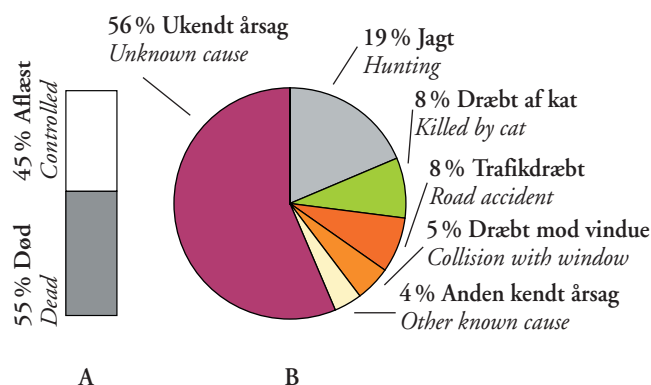

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=1.723) og B) dødsårsager (n=954) for rødhals ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=1,723) and B) cause of death (n=954) for robin ringed in Denmark

mærket som etårig ved Hvide Sande i maj 1980 og genfanget i Marokko i oktober 1989.

English summary

The robin is a common breeding bird all over Denmark, breeding in forests, parks and gardens. It is a very common passage migrant in September–October and April–May and an common winter visitor. In Denmark the first robin was ringed in 1913, with most ringed from the 1960s to the present day. The recovered birds have been ringed in all areas of the country, mainly during migration in September–October and April–May. Only relatively few of the recovered birds were ringed in the breeding season. The majority of the Danish robins are probably migrants migrating SW. Danish birds have been recovered in a rather narrow zone through the Netherlands, Belgium, western Germany, France, Spain and Portugal. After 14 October all Danish birds have been recovered from abroad. During winter birds have been recovered in the Netherlands, Belgium and France. In spring the first bird was recovered in Denmark on 6 April. The mean distance between ringing and recovery site of birds ringed as adults and recovered in a subsequent breeding season was 2 km (0–13, n=14).

In September–October many robins from Norway, Sweden, Finland and the Baltic countries have been recovered in Denmark. Most of the migrants continue SW, and in September the mean position is south of Denmark. Most birds

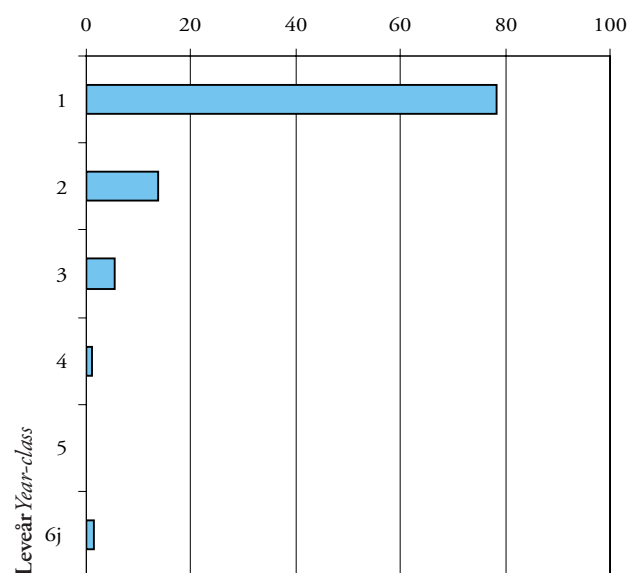

Fig. 9. Aldersfordeling for rødhals mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og gemeldt som døde (n=306). Distribution on year-class of robin ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=306).

seem to have reached their winter quarters in western and southwestern Europe in November. A few have been recovered in North Africa. The easternmost recoveries during winter were all of birds ringed on Christiansø. The mean positions indicate that many birds have departed from their winter quarters during March, with the mean position in April in Denmark.